

naše vezi

JULIJ 2014

INTERNA IZDAJA, št. 59

ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska cesta 129, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

**ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE**

naše vezi

VSEBINA 59. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 skupščina zdvis
5 srečanje vojnih invalidov v medvodah
7 praznovali smo dan civilnih invalidov vojn

ob 20. obletnici ZDVIS

- 8 državna zaščita invalidov od prve svetovne vojne
10 viktor leskovšek - prvi podpredsednik ZDVIS

iz naših društev

- 11 dr. cibic - partizan mirko
12 novo vodstvo mdciv celje
12 dvi notranjske na izletu
13 aktivnosti dcivs ljubljana - malo drugače
13 barve ujete s prejo
14 polovica leta, polovica dela za vi slovenske istre

naše zgodbe

- 15 andrej šalehar - profesor in preučevalec zgodovine

šport

- 16 zaključek projekta equity
17 športna tekmovanja ZDCIVS
18 ribiško tekmovanje
18 športna tekmovanja ZDVIS

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA:
Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:
ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska cesta 129,
1000 Ljubljana, tel.: 01 56-53-802

GLAVNA UREDNICA:
Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:
Nataša Kogoj, Vladimir Pegan, Vesna Tripkovič,
Zdravko Zore

OBLIKOVANJE: Lupa design

TISK: ITAGRAF d.o.o.

Drage bralke in bralci!

Časi, ko smo nestrpnost čakali na poletje, ki je pomenilo, da se bo za dva meseca življenje upočasnilo in bomo malo zadihali in si oddahnili, so že zdavnaj mimo. Ker nam tega ne pustijo več. Zdaj so nam določili, da bomo poleti odločali, kdo bo za nas govoril v parlamentu, nenadoma smo postali zelo izobraženi glede prioritet in načina odločanja ustavnega sodišča (kar ni nujno slabo), vemo, kaj delajo upravno in vrhovno sodišče (tudi prav) in saj ni res, spet nam ponujajo vrsto soočenj teh ali onih o vsem, tem in onem. Če smo imeli pred leti obdobje super-referenduma, smo letos v obdobju »superodhajanja« na volišča. Volili smo evropske poslance, odločali (ali pa ne) o odprtosti in odprtosti arhivov (ne, ni napaka), na dan finalne tekme svetovnega prvenstva v nogometu bomo odločali o novih/starih poslancih v državnem zboru, takoj v začetku oktobra pa še o županih in mestnih svetnikih. Zdi se, da neprestano hodimo na volišča, obkrožujemo svoje favorite, a pozitivnih posledic ni in ni. Le eno samo pričkanje.

Govorance o slabem stanju v gospodarstvu so »stara jajca«, ki nas več ne šokirajo; vemo za težave pokojninske blagajne in poslušamo opozorila o slabem stanju zdravstvenega sistema. A kako globoka je kriza v zdravstvu, smo morda spoznali šele zaradi nedavnih dogodkov na otroški srčni kirurgiji, pa v primeru dečka Reneja, kar nam v spomin priključuje še primer Nekrep pa tragičen dogodek na celjski urgenci zaradi kosa papirja, ki se mu reče napotnica... Ne gre mi za obnavljanje dogodkov, ki se tičejo hudo bolnih otrok ali starejših bolnikov, niti ne trdim, da zanje ne skrbijo dobro, saj ne nazadnje nasprotno in javno trdijo starši in poudarjam, veliko je odličnih zdravnikov in pohval pacientov. Kar bode v oči je nespretna, nerodna in zato včasih šokantna komunikacija ne le na ravni bolnik/starš/svojec in zdravniki, ampak tudi komunikacija med samo stroko. Mar bi mamica umrle deklice, ki sicer vseskozi hvali oskrbo in trud zdravnikov šla v javnost obujati bolečino, če bi imela vse odgovore, ki jih je potrebovala? In, se spomnite komunikacije v primeru dečka Reneja? Neobčutljivost v komuniciranju, ki se je pokazala v tem primeru, je zame nesprejemljiva. Ne bom se vmešavala v vsebinsko plat, ker nisem strokovnjakinja, a vtisa, da se strokovnjaki niso sposobni »zmeniti« med sabo, se ne da znebiti. Zakaj je morala mati obvestiti medije, da so dejansko sedli za mizo in znova proučili primer? Zakaj so naprej planili po tujem zdravniku, nato pa priznali, da je svojo metodo nadgradil? In potem je iz Dunaja prišla informacija, da v Avstriji za takšne primere nudijo dve možnosti, od katerih ena ni amputacija? Vse je v komunikaciji. Treba je povedati in šele nato sprejeti odločitev. Tudi, če je ta težka. In tega, kot kaže, ne znamo.

Medicina je po mojem mnenju več kot le poklic. Je tudi dejanje humanosti. Pristop zdravnika k pacientu na način pristopanja človeka k človeku je po mojem mnenju nujen. Kdor tega ne zmore in ne najde v svojem bistvu, lahko zaradi mene ta poklic tudi zapusti. Škoda bo manjša.

Pa še k starejši populaciji. Spet so tu opozorila, da pokojninska blagajna ne bo več dolgo zdržala in spet je, med možnostmi rešitev omenjena strategija aktivnega in zdravega staranja, ki bi starejše dlje časa ohranjala v delovnem procesu. Se strinjam, a za zdravo staranje potrebujemo tudi zdrav zdravstveni sistem, mar ne?

Lepo poletje vam želim,

Aleksandra K. Kovač

Urednica Naših vezi

20. SKUPŠČINA ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je imela 27. marca 2014, 20. redno skupščino. Skupščine so se udeležili vsi pooblaščen predstavniki društev vojnih invalidov. Prisotnih je bilo tudi 14 od 16 članov izvršnega odbora, dva od petih članov nadzornega odbora in dva od šestih članov častnega razsodišča. Skupščine se je udeležilo tudi pet gostov in častni predsednik ZDVIS Ivan Pivk.

Skupščino je vodil Bojan Černjak, člana delovnega predsedstva pa sta bila še Stane Mele in Ciril Rogelj.

Skupščina je sprejela poročilo o delu ZDVIS za leto 2013 in finančno poročilo. V poročilu je predsednik ZDVIS Janez Podržaj ocenil, da je zveza tudi v letu 2013 uresničevala svoje poslanstvo zastopanja in uresničevanja skupnih interesov vojnih invalidov in drugih upravičencev po Zakonu o vojnih invalidih (ZVojI). Z izvajanjem posebnih socialnih in drugih programov ter z različnimi drugimi aktivnostmi je dosegla temeljne cilje in realizirala vse pomembnejše naloge iz programa dela za leto 2013. Pri tem je izpostavil nekatere naloge:

- Zveza se je aktivno vključevala v razprave in odzivala na pobude oziroma predloge za dopolnitve in spremembe zakonodaje, ki neposredno ali posredno vpliva na socialni položaj upravičencev po ZVojI, kot so zakon o davku od srečk, zakon o igrah na srečo, zakon o vojnih invalidih.
- Zveza je aktivno sodelovala z domoljubnimi in veteranskimi organizacijami pri uresničevanju dogovorjenih ciljev in nalog. Z združenji vojnih veteranov in civilnimi invalidi vojne je usklajevala aktivnosti za doseganje boljšega družbenega in ekonomskega položaja vojni veteranov in vojnih invalidov.
- Zveza je izvedla 14. tradicionalno srečanje vojnih invalidov in njihovih svojcev ter prijateljev, s katerim je obeležila 70. obletnico zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju - prvega slovenskega parlamenta in 70-letnico ustanovitve slovenskih vojnih partizanskih bolnišnic Franja in Pavla. Srečanje, ki je bilo 25. maja 2013 v Trbovljah, je izpolnilo pričakovanja.
- Izvedene so bile 12. športne igre vojnih invalidov v Mariboru, tokrat v okviru programa EQUITY operativnega čezmejnega programa Slovenija - Avstrija. To je mednarodni program za enakost invalidov v obmejnem področju avstrijske Štajerske, Pomurja in Podravja. Poleg tega so se naši člani udeleževali različnih tekmovanj in dosegali različne, tudi zavidljive uspehe.
- V sodelovanju z ZDCIVS so bile izdane načrtovane štiri številke glasila Naše vezi, katerih izvode prejmejo tudi vojni invalidi iz zamejstva. Vsebinska prispevkov v glasilu se izboljšuje. Večina od društev enkrat ali dvakrat letno izda bilten oziroma glasilo za vse člane društva in širšo javnost, kar je še posebej pohvalno. Spletna stran ZDVIS je bila redno posodobljena.
- Zveza je aktivno sodelovala pri ohranjanju spomina na

posamezne pomembne dogodke v preteklosti. Prav tako je sodelovala z invalidskimi, domoljubnimi in veteranskimi organizacijami. Predstavniki ZDVIS smo se redno udeleževali spominskih in drugih prireditev.

V juniju je bilo delovno srečanje z Združenjem vojnih invalidov Srbije. 27. oktobra je bilo na Cerju, pomniku braniteljem slovenske zemlje delovno srečanje s predsednikom Zveze vojnih invalidov Italije. Zveza se je vključila v proces priprave ustavne presoje določil ZUJF, ki se nanašajo na zakon o vojnih invalidih. Skupaj z ZDCIVS in odvetnikom Jernej Kosom smo po nekaj prizadetih iz vsake zveze, ki izkazujemo pravni interes, vložili tožbe. Trenutno še čakamo na razsodbo Upravnega sodišča. Tudi na gospodarskem področju je bilo nekaj storjenega. Ponovno je bila ustanovljena komisija za gospodarske in finančne zadeve.

Kljub temu, da je zveza posegla v lastna sredstva več kot je načrtovala oziroma pričakovala, je ocenjeno, da je bila takšna odločitev smotrna ter da je zveza s premoženjem skrbno gospodarila.

V nadaljevanju je predsednik Janez Podržaj izpostavil, da je država prevzela skrb za vojne invalide, vendar nikakor ne more do popolnosti poskrbeti za vsakega, ki je pomoči potreben. Invalidske organizacije in društva invalidov z izvajanjem posebnih socialnih programov dopolnjujejo skrb za vojne invalide v tistem delu, kjer država ne izvaja skrbstva ali zanje ni dovolj poskrbljeno. Vsekakor je to dodana vrednost njihovega poslanstva. Zveza in društva vojnih invalidov niso državne socialne ali humanitarne ustanove, zato je zmotno mnenje mnogih članov društev vojnih invalidov, da jim zaradi članstva avtomatično pripadajo storitve, ki jih DVI omogočajo v okviru posebnih socialnih programov. Po zakonu o invalidskih organizacijah imajo samo invalidi možnost koriščenja posebnih socialnih programov, ne glede na to, ali so člani društev ali ne.

Pri predstavitvi finančnega poročila je generalni sekretar Vladimir Pegan povedal, da je iz realizacije nalog razvidno, da je bila večina načrtovanih nalog realiziranih, med njimi vse ključne. Nekatere naloge iz različnih vzrokov niso bile izvedene. Ocenjeno je, da to ni bistveno vplivalo na dejavnost zveze in društev vojnih invalidov.

Zaradi nižjega priliva prihodkov iz FIHO v višini 92.478,21 evrov je ZDVIS v letu 2013 izvedel rebalans finančnega načrta, saj je zmanjšal odhodke in povečal prihodke iz sklada ZDVIS.

Na skupščini je bila podana ocena, da je zveza s sredstvi ravnala učinkovito in gospodarno. Vse zastavljene naloge so bile izvedene v okviru finančnega načrta, kljub izvedenemu rebalansu. V okviru štirih posebnih socialnih programov na ravni zveze so bile izvedene vse ključne načrtovane dejavnosti (srečanje vojnih invalidov, športne igre in rekreativna tekmovanja, dva posveta in štiri številke glasila Naše vezi). Sredstva so bila porabljena v skladu s sprejetimi merili o razdelitvi sredstev med programe, delovanje in naložbe in merili o dodelitvi sredstev za zvezo in društva vojnih invalidov.

Na skupščini je bilo podano tudi poročilo nadzornega odbora, ki ga je predstavil predsednik Andrej Pagon. Dejal je, da pri pregledu niso bile ugotovljene nepravilnosti in 20. redni letni skupščini ZDVIS predlagal, da Letno poročilo o poslovanju ZDVIS za leto 2013, ki vsebuje bilanco stanja, izkaz poslovnega uspeha s pojasnili in vsebinsko poslovno poročilo, sprejme.

Poročilo častnega rabsodišča je podal član Alojz Kajin. Povedal je, da v preteklem letu častno rabsodišče ni prejelo prijave ali zahtevka članov, članic ali organov ZDVIS za obravnavo in odločanje o zadevah iz svoje pristojnosti. Ker tudi po lastni presoji ni ugotovilo potrebe po obravnavi takšnih zadev, se rabsodišče v navedenem obdobju ni sestajalo in torej ni obravnavalo nobene zadeve.

Skupščina je sprejela tudi progam dela in finančni načrt za leto 2014. Težišče dejavnosti ZDVIS v letu 2014 bo na uresničevanju in doseganju naslednjih ciljev: 1. Zagotavljanje socialne vključenosti vojnih invalidov in drugih upravičencev po zakonu o vojnih invalidih z izvajanjem posebnih in drugih programov; 2. Aktivno sooblikovanje sistemskih rešitev na področju skrbi za vojne invalide in druge upravičence po Zakonu o vojnih invalidih; 3. Okrepitev odnosov in poglobitev sodelovanja med člani ZDVIS ter drugimi organizacijami; 4. Zaznamovanje 20. obletnice Zveze društev vojnih invalidov Slovenije. Konkretna naloge so opredeljene po posameznih dejavnostih: izvajanje štirih posebnih socialnih programov na državni ravni, poglobitev sodelovanja s sorodnimi organizacijami doma in na tujem, aktivnosti na področju upravljanja in poslovanja ter nameniti večjo pozornost gospodarskim in finančnim temam ter spremljanju aktualne zakonodaje, ki vpliva na socialno ekonomski status članov društev vojnih invalidov.

Finančni prihodki ZDVIS za leto 2014 so veliko nižji kot leta 2013, zato bo treba v letu 2014 zelo gospodarno ravnati s sredstvi.

Skupščino so pozdravili tudi gostje. Miha Molan, predsednik Združenja Sever, se je zahvalil za izredno korektno delo v preteklosti in za podporo in prispevek, da je združenje ob 20-letnici ustanovitve in delovanja prejelo visoko državno priznanje. Poudaril je pomen skupnega delovanja v okviru KoDVOSA in dobro sodelovanje v organih Svetovne federacije veteranov.

Drago Bitenc, predsednik Zveze društev in klubov MORiS, je poudaril pomen ZDVIS kot invalidske na eni in veteranske organizacije na drugi strani. To nakazuje tudi na njeno raznolikost delovanja in posebnost v primerjavi s sorodnimi organizacijami. Kot pomembno dejstvo je izpostavil značilnost ZDVIS, da povezuje vse vojne invalide, ter izpostavil pomen učenja od starejših in spoštovanje drugih, kar je temelj dobrega delovanja. Zveza MORiS si prizadeva za spoštovanje svojega obdobja in za spoštovanje vseh zgodovinskih obdobj, da se v narodni identiteti daje poudarek slovenskemu vojakcu.

Rudolf Pfajfar, tajnik Zveze društev General Maister, se je ZDVIS zahvalil za zelo dobro sodelovanje in da lahko KoDVOS gostuje v njenih prostorih. Poudaril je, da imata zvezi veliko skupnega, kot je podpiranje v prizadevanjih za ureditev finančnega položaja veteranskih in domoljubnih organizacij ter skupna skrb za ohranjanje tradicij. Poudaril je, da področje invalidov ne bi smelo biti okrnjeno. Splošno je zaznано pomanjkanje domoljubja. ZDGM je v zvezi s tem v Državnem zboru pripravil projekt ozaveščanja o pomenu domoljubja.

Mitja Jankovič, generalni sekretar Zveze veteranov vojne za Slovenijo, se je zahvalil ZDVIS za pobudo, da je ZVVS lani ob 20-letnici prejel visoko državno priznanje. Glede na delo, ki ga ZDVIS opravlja vseh 20 let od ustanovitve, je upravičeno razmišljanje, da si ob jubileju zasluži visoko državno priznanje. ZDVIS ter njenim članom in organom je v upanju na nadaljnje dobro sodelovanje zaželel realizacijo zastavljenih ciljev.

Ivan Pivk, častni predsednik ZDVIS, je izrazil zadovoljstvo, da je ZDVIS uspešno nadaljeval z izvajanjem svojega poslanstva in uresničevanjem zastavljenih ciljev. V nadaljevanju je poudaril, da je sodelovanje z drugimi sorodnimi organizacijami nujno. So naši naravni zavezniki. Imamo namreč več skupnih interesov, med katerimi je izpostavil varstvo oziroma zaščito pravic. Letos je posodobljen tudi dogovor o sodelovanju članic Svetovne federacije veteranov iz Slovenije, ki je bolj zavezujoč. Med drugim so se članice dogovorile, da poskušajo nesoglasja reševati doma, če to ni možno, pa o tem obvestijo organe SFV. Pomemben skupen interes je tudi financiranje organizacij. Dejstvo je, da prihodki ne zadostujejo za pokrivanje vseh potreb. Pomanjkanje sredstev se čuti. To lahko vpliva tudi na odnose med organizacijami, česar ne smemo dopustiti.

15. SREČANJE VOJNIH INVALIDOV V MEDVODAH

Tovariši, soborci, vojaški vojni invalidi iz narodnoosvobodilne vojne, vojne za Slovenijo in mirnodobni vojaški invalidi ter njihovi svojci in prijatelji so se zbrali že na 15. srečanju vojnih invalidov, ki je letos potekalo 31. maja 2014 v Medvodah.

Letošnje srečanje je bilo še posebej pomembno, ker smo z njim zaznamovali tudi 20. obletnico ustanovitve in delovanja Zveze društev vojnih invalidov Slovenije ter štirih društev ustanoviteljev zveze (Društvo vojnih invalidov Ljubljana, Maribor, Gorenjske in Dolenjske, Posavja in Bele krajine). Zaznamovali smo tudi 140-letnico prvega povezovanja vojnih invalidov v Avstro-Ogrski monarhiji v okviru veteranskih društev, 95-letnico ustanovitve organiziranega povezovanja slovenskih vojnih invalidov v okviru Združenja vojnih invalidov Jugoslavije ter 69-letnico ustanovitve in delovanja Zveze vojaških vojnih invalidov Slovenije. Ob tem prazniku smo se spomnili tudi 100. obletnice začetka prve svetovne vojne, 70. obletnice ustanovitve Partizanskega invalidskega pevskega zbora ter 70-letnice tragične smrti Franca Rozmana Staneta, krajana Medvod in komandanta generalštaba narodnoosvobodilne vojske.

Kot prvi je udeležence pozdravil Anton Orožim, predsednik Društva vojnih invalidov Ljubljana. Pred 20. leti je ljubljansko društvo vojnih invalidov skupaj z dolenjskim, mariborskim in gorenjskim ustanovilo Zvezo društev vojnih invalidov Slovenije. Orožim je kot podpredsednik iniciativnega odbora aktivno sodeloval pri ustanavljanju zveze. Veseli smo, da se je srečanja udeležil tudi Viktor Leskovšek, ki je bil leta 1994 izvoljen za prvega podpredsednika zveze, ki je poleg prvega predsednika Mira Vesela v veliki meri zaslužen za to, da je ZDVIS danes uspešna organizacija, ki v okviru svojih zmožnosti, v največji možni meri skrbi za vojne invalide.

Leto 2014 pa je pomembno tudi za Medvode, ki letos prav tako zaznamujejo 20-letnico ustanovitve. V pozdravem

govoru je župan Občine Medvode Stanislav Žagar poudaril vlogo medvoških krajev in ljudi v NOB ter se zavzel za spoštljiv odnos do vojnih invalidov in vojnih veteranov.

Predsednik Janez Podržaj je poudaril, da bi država Slovenija morala biti hvaležna svojim braniteljem, kot je to praksa v primerljivih državah, kjer se braniteljem izkazuje posebno spoštovanje, ne glede na to, v katerem času so branili domovino. Še posebej v zadnjem času prihajajo do izraza težave vojaških mirnodobnih invalidov. Zaradi posledic invalidnosti je bilo njihovo poklicno delo oteženo, zadovoljiti so se morali s slabše plačanimi delovnimi mesti, s tem je bila bistveno zmanjšana kakovost njihovega življenja in družin. Vojaški mirnodobni invalidi se spopadajo s težavami, ki so posledica invalidnosti dobljene v mladosti, saj so se posledice poškodb pri mnogih pokazale šele zdaj, v starejših letih. Njihove pokojnine so zaradi invalidnosti pogosto nižje od tistih, ki niso bili poškodovani.

Predsednik je poleg zmanjševanja in celo ukinjanja pravic v nadaljevanju izpostavil zaskrbljenost zaradi nižanja finančnih sredstev za izvajanje posebnih socialnih programov. Žal finančni obeti za letošnje leto tudi niso najboljše. Kar tretjino manj sredstev bomo prejeli za ohranjanje zdravja, ki je prioritetni program društev.

V nadaljevanju je udeležence pozdravila osrednja govornica Renata Brunskole, podpredsednica državnega zbora, ki je izrazila veliko spoštovanje do vojnih invalidov, njihovih družinskih članov in prijateljev, ter še posebej pozdravila praporščake, ki se jih je tokrat zbralo kar 24. Kritično je ocenila v letu 2012 izpeljane zakonodajne spremembe z ZUJFom in dejala, da se bo zavzemala za pravice vojnih invalidov.

Deležni smo bili tudi pozdrava predstavnika Združenja vojnih invalidov Furlanije-Juljske krajine, Giovannija Picca, ki je med drugim predstavil svoj film o treh velikih borcih

in njihovih vojnih usodah iz časa druge svetovne vojne, med njimi tudi spomine Ivana Pivka, častnega predsednika ZDVIS. Povedal je, da je s filmom želel poudariti nesmiselnost konfliktov, ki so povzročali tragedije, žalovanja, trpljenje in uničenje številnih družin tako na strani poražencev, kot na strani zmagovalcev.

Na srečanju je predsednik Janez Podržaj podelili prehodni pokal Društvu vojnih invalidov Maribor za najboljšo uvrstitev na letošnjih 13. športnih igrah ZDVIS. V imenu mariborskega društva je pokal prevzel predsednik Vasja Cimerman. Glede na to, da je DVI Maribor na športnih igrah že tretjič zaporedoma osvojilo prvo mesto, je društvo prehodni pokal tokrat prejelo v trajno last.

V kulturnem programu so sodelovali Godba Medvode, ženska vokalna skupina Medenke, sekcija ustne harmonike Kulturno umetniškega društva Oton Župančič Sora. V družabnem delu je udeležence zabaval ansambel Kveder.

Ni manjkal niti slavnostni mimohod praporščakov, ki mu je tudi tokrat poveljeval Dominik Grmek. V mimohodu praporščakov so bili zastopani prapori ZDVIS, društev vojnih invalidov Celje, Dolenjske, Posavja in Bele krajine, za Koroško, Maribor, Slovenske Istre Koper, Severne Primorske, Društva TIGR Primorske, Združenj ZB NOB Ljubljana Center, Ljubljana Moste, Logatec, Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Zveze slovenskih častnikov, Zveze policijskih veteranskih društev Sever in Zveze društev in klubov MORiS.

Andreja Markovič

Spoštovani,

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije praznuje 20- letnico delovanja, medtem ko skrb za slovenske vojne invalide traja še dlje, saj je bila Zveza vojaških invalidov Slovenije ustanovljena že septembra 1945.

Gre za pomembno obdobje, na katerega želimo ohraniti spoštljiv spomin tudi za prihodnje generacije. Zato vas prosimo za pomoč. Članice in člani društev, bralke in bralci Naših vezi, vabimo vas k sodelovanju. Če doma hranite fotografije, dokumente, besedila ali drugo gradivo, ki je kakor koli povezano z obdobjem od ustanovitve Zveze vojaških invalidov Slovenije pa do današnjih dni, vas prosimo, da nam ga posredujete. Gradivo bomo prefotografirali ali skenirali in vam ga vrnili.

Materiale lahko pošljete na ZDVIS, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana.

Hvala za vaše sodelovanje.

ZDVIS

AKTIVNOSTI DRUŠTEV : JULIJ - SEPTEMBER

DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE LJUBLJANA

- *Pohod po Jurčičevi poti (12 in 6 kilometrov).*
- *1-krat tedensko celodnevno kopanje v Fiesi.*
- *Brezplačna analiza telesa (nadgradnja bioresonance) in vitaminsko mineralni test; še lahko pokličete za datum analize.*
- *Voden ogled razstave Možgani na Gospodarskem razstavišču.*
- *Doživetje rimske Emone v soju bakel.*
- *Srečanja v skupinah za samopomoč (1. Blejski Vintgar – tema: Stik z naravo, 2. spoznavanje terapevtskih sposobnosti konjev in jezdenje v Robu pri Velikih Laščah itd.).*
- *Regijska srečanja CIV. Poleg družabnega srečanja bomo pripravili tudi predavanje s preventivnimi praktičnimi vajami na temo »preventiva in de-*

menca – motnje spomina«.

- *V septembru: Ribiški piknik.*
- *Druženje članov v dnevnem centru: tedenska telovadba; vaje za ožilje, hrbtenico in vratni obroč; urjenje spomina.*

Prijave zbiramo na tel. št.: 01/52 11 088

DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN KRANJ

- *Obiski članov na domu in v domovih.*
- *Srečanje članov (Okroglo ali Korensko sedlo).*
- *Obisk kulturne znamenitosti (Kranjski rovi in grad Kiselstein).*

Priprave in izvedba jesenske ekskurzije v septembru.

Testiranje na začetku septembra.

PRAZNOVALI SMO DAN CIVILNIH INVALIDOV VOJN - 26. JUNIJ

Kot vsako leto, je Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije tudi letos zaznamovala dan civilnih invalidov vojn Slovenije – 26. junij. To je praznik, ki je za civilne invalide vojn zelo pomemben, saj na ta način, vsaj enkrat letno opozorijo nase, na grozote, ki jih za seboj puščajo vojne ter na nujno, da država primerno poskrbi za vse žrtve vojn, saj je ravno država, tako moralno kot materialno, odgovorna za nastanek njihove invalidnosti.

Letošnja slavnostna govornica je bila ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anja Kopač Mrak. V nagovoru zbranih je poudarila, kako pomembno je, da so invalidi organizirani in da delujejo enotno za dobrobit vseh civilnih invalidov vojn. Izpostavila je tudi pomembnost iskrenega delovanja in strpnosti, povezovanja z drugimi sorodnimi organizacijami in ne nazadnje tudi obvezo države, da skrbi za dostojno varstvo vseh žrtev vojn. Zbrane je nagovoril tudi novi predsednik zveze Adolf Videnšek ter pozval k sodelovanju in enotnem delovanju

zveze v dobrobit vseh civilnih invalidov vojn Slovenije.

V programu, ki ga je pripravila in povezovala Nataša Kogoj, sta sodelovali tudi pevka Ana Beznik in klavirist Marko Črnčec. Udeležence sta popeljala v svet vedno lepih zimzelenih melodij.

Nataša Kogoj

Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije ima novo vodstvo

V petek 20. junija 2014 smo organizirali redno volilno skupščino Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije. Na skupščini so delegati iz vseh društev izvolili novega predsednika zveze, mag. Adolfa Videnška iz Društva civilnih invalidov vojn Celje. Izvoljeni so bili tudi drugi organi zveze. Nov upravni odbor ZDCIVS je že imel tudi svojo konstitutivno sejo, na kateri so člani upravnega odbora izvolili tudi podpredsednika zveze, Jožeta Zupanca iz novomeškega društva civilnih invalidov vojn Slovenije.

N. K.

DRŽAVNA ZAŠČITA INVALIDOV OD PRVE SVETOVNE VOJNE V JUGOSLAVIJI (1914–1929)

DRŽAVNA ZAŠČITA INVALIDOV PRVE SVETOVNE VOJNE

Prva svetovna vojna je v organizacijo skrbi in nege za vojne invalide prinesla velike spremembe. Zaradi velikega števila vojnih invalidov je država želela te čim prej usposobiti za normalno življenje. Celoten sistem organizirane skrbi in nege za vojne invalide so razdelili na posebne komisije. Komisije so začeli ustanavljati po zakonu, ki je bil izdan leta 1915. Z njim so bila postavljena nova (vojaška) izhodišča za organizacijo skrbi za vojne invalide ter hkrati tudi za vdove in otroke brez staršev.

Tako so začele še isto leto na Štajerskem in v nekaterih drugih deželah Avstro-Ogrske delovati **posebne deželne komisije, ki so skrbele za vojne invalide, ki so se vračali iz bojov domov.** »*Vojnim invalidom, ki se vračajo zopet domov, nismo dolžni samo največjega spoštovanja in občudovanja, temveč moramo skrbeti tudi za njih bodočnost in storiti vse, kar je v naši moči, da se jih uvede zopet v urejeno pridobitno življenje*«, je leta 1915 objavil častnik Učiteljski tovariš (8.10.1915. št. 15, str. 2) in pri tem v prispevku izpostavil pomen Deželne komisije za oskrbo vračajočih se vojnih invalidov: »*Mnogoterna in obsežna je naloga te komisije: Ortopedično specialno zdravljenje; preskrba umetnih udov; šolanje nosilcev protez; zagotovitev sprejema in zdravljenje v zdraviliščih, letoviščih in domovih za bolne na pljučih, končno posredovanje dela.*«. Prispevek se zaključuje s prošnjo za prostovoljne prispevke »*Vsi plemenito misleči se torej naprošajo, da to že započeto akcijo po svojih močeh podpirajo. Vsako darilo, in naj se zdi še tako majhno, podpira delovanje deželne komisije in tvori dejanje hvaležnosti do naših hrabrih bojevnikov.*«

S prvo svetovno vojno se je zelo razvila ortopedija oziroma zagotavljanja nadomestnih udov oziroma protez. V tesni povezavi z **ortopedijo** ter s ciljem hitrejšega vključevanja vojnih invalidov v vsakdanje življenje sta bili organizacija in izvedba t. i. **šol invalidov**. V prvi svetovni vojni je začela na Štajerskem najprej delovati posebna vojna komisija za organizacijo šol invalidov. Za delovanje teh komisij je bilo v Gradcu kasneje organizirano posebno administrativno vodstvo šol za invalide na Štajerskem, ki je skrbelo za to, da so bili vojni invalidi sprejeti v primerne šole. Vzporedno z izvajanjem šolanja je bila komisija aktivna tudi pri iskanju prostih delovnih mest za veliko število vojnih invalidov. Taka šola za vojne invalide je bila organizirana tudi v zdravilišču v Rogaški Slatini. Sem so prihajali vojni invalidi iz različnih delov Avstro-Ogrske ter si z umetnimi udi pridobivali različno dodatno znanje. V Rogaški Slatini je bil poudarek pri šolanju za poklice, povezane z ročnimi spretnostmi, ki so potrebni pri izdelovanju raznih posod, torbic, različnih košar iz trsja in podobno. Za slepe je bilo organizirano šolanje za poklic knjigoveza ali za izdelavo krtač. Tukaj je delovala tudi velika delavnica za mizarska in ključavničarska dela ter razne manjše usnjarske in šiviljske delavnice. Tu so se vojni invalidi izobraževali tudi za poklic fotografa in za uslu-

bence finančnega ministrstva. V Vinarski šoli v Mariboru pa so se vojni invalidi z različnimi protezami s praktičnim poukom usposabljali in si pridobivali znanje s področja vinogradništva in sadjarstva.

Kako pomemben dejavnik nacionalnega obsega so postali vojni invalidi zlasti po prvi svetovni vojni, kaže podatek, da je bilo v prvi svetovni vojni okrog 21 milijonov ljudi ranjenih in pohabljenih. V Jugoslaviji je bilo okoli 90.000 vojnih invalidov, 180.000 vojnih vdov in 200.000 vojnih sirot padlih vojakov.

DRŽAVNA ZAŠČITA INVALIDOV PO PRVI SVETOVNI VOJNI

Po zlomu soške fronte od 24. do 28. oktobra in premirju 29. oktobra 1918 je habsburška monarhija razpadla in ustanovljena je bila Država Slovencev, Hrvatov in Srbov. Težave invalidske zaščite so se povečale. Poleg invalidov so se domov vračali tudi bolni, poškodovani in onemogli vojaki s front, ki niso bili več delovno sposobni. Veliko moč se po končani vojni ni vrnilo s front in iz ujetništva – bili so pogrešani. Vdove padlih in žene pogrešanih vojakov so potrebovale nujno denarno pomoč za preživljanje svojih družin. Lažji invalidi so potrebovali državno pomoč in zaščito ob iskanju primerne zaposlitve na trgu dela, ki je bil zaostren, ker je zaposlitev iskalo več deset tisoč delavcev, nekdanjih vojakov, ki so se vračali s fronte. V zaostrenih narodnoobrambnih, socialnih in političnih razmerah je bilo reševanje invalidske zaščite tudi zelo občutljivo patriotično, socialno in politično vprašanje.

V prehodnem obdobju od konca vojne do septembra 1920 je bila invalidska zaščita različno urejena po posameznih pokrajinah. V Sloveniji so takrat slovenske vojaške in civilne oblasti avtonomno odločale o vseh invalidskih zadevah ter tudi zagotavljale materialna sredstva. Slovenska Narodna vlada SHS v Ljubljani je že 20. novembra **1918 izdala Uredbo o zaposlovanju invalidov**, ki govori o prednostnem zaposlovanju vojnih invalidov v javnih uradih in podjetjih, zavodih, uradih, občinah in obratih, ki so pod državnim nadzorstvom. 16. decembra 1918 je ustanovila posebno invalidsko komisijo in pozvala vse vojaške poškodovance, naj se javijo na pregled za ugotovitev invalidnosti. Po razpadu habsburške monarhije so izplačila invalidskih pokojnin prenehala. Slovenija je to breme uspešno prevzela nase in z lastnimi sredstvi omogočala redno izplačevanje invalidskih in družinskih podpor. Drugje pa ni bilo tako. **Višino invalidskih pokojnin in podpor so sicer na novo določili leta 1919 v vseh pokrajinah**, a jih niso izplačevali. V Sloveniji so jih določali po stopnjah invalidnosti: za 25- do 50-odstotne, 51- do 75-odstotne, 76- do 100-odstotne in 100-odstotne invalide v zneskih 360, 720, 1080 in 1800 kron letno. Vdove so imele pravico do polovice invalidnine popolnega invalida. Podobno so jih določali tudi v drugih pokrajinah po avstrijski zakonodaji. **Začasna ureditev invalidske zaščite je trajala od oktobra 1920 do konca leta 1925.** Oktobra 1920, ko je začela veljati jugoslo-

vanska **Uredba o začasni pomoči invalidom in rodbinam padlih vojakov z dne 14. februarja 1920**, je urejanje vseh invalidskih zadev prevzelo ministrstvo za socialno politiko. Poznejši **Zakon o začasni pomoči invalidom iz leta 1921** je zagotavljal pravico do državne pomoči naslednjim skupinam državljanov: vojaškim invalidom; vojnim ujetnikom, internirancem in konfinirancem, če so postali invalidi; civilnim invalidom ter rodbinam padlih, umrlih in pogrešanih vojakov; tuji državljani – invalidi so imeli zaščito v obsegu določil po mednarodnih pogodbah. Posebnost tega zakona je bila, da je nudil invalidsko zaščito tudi nekaterim civilnim invalidom, ki so bili žrtve vojnih operacij ali sovražnikove krutosti, česar poznejši invalidski zakoni niso imeli. Materialna sredstva invalidske zaščite je prevzel državni proračun. Za pokrivanje teh stroškov je država predpisala poseben invalidski davek. V tem obdobju so nastajale velike in nepravilne razlike med pokrajinami glede višine začasnih invalidskih pokojnin in še zlasti glede obsega invalidske zaščite, ki so se ohranile še zelo dolgo.

Vidovdanska ustava iz leta 1921 sicer ni ločevala invalidskih pravic po narodnosti in je v 32. členu določala: *»Invalidi, vojne sirote, vojne vdove in siromašni, za delo nesposobni roditelji padlih ali v vojni umrlih vojakov uživajo posebno državno zaščito in pomoč v znak priznanja.«* Kljub temu, da je **Invalidski zakon iz leta 1925** (17. november) formalno izenačil invalidske pravice v vsej državi, spremenil definicijo vojnega invalida, ki ni bila več zaznamovana s posledicami prve svetovne vojne, pa so se prejšnje razlike med Srbijo in Črno goro na eni strani ter drugimi pokrajinami na drugi pa so se deloma ohranile prek prehodnih določb. Še posebej pa je pomembno ustavno pojmovanje invalidske zaščite, ki da ni socialna pomoč vojnim žrtvam, pač pa narodno priznanje.

Prvi jugoslovanski invalidski zakon (1925) so pripravljali več let. Izdelanih je bilo pet zakonskih načrtov, ki so jih obravnavali razne strokovne komisije, vsa ministrstva, vsa invalidska združenja in organizacije vojnih invalidov kakor tudi kmetijske, obrtne, industrijske in trgovinske zbornice. Prvi predlog invalidskega zakona je bil marca 1924 predložen zakonodajnemu odboru narodne skupščine v sprejem, vendar socialni minister Dušan Peleš pri tem ni bil uspešen, ker je moral skupaj s Pašićevo vlado odstopiti. O tem je pisal častnik Slovenski gospodar (7.5.1925, št. 21, str. 1): *»Predhodnica sedanje vlade je nameravala predložiti narodni skupščini novi invalidski zakon, kojega načrt je bil izdelan skupno z Udruženjem vojnih invalidov in s sodelovanjem velikega prijatelja Udruženja in častnega člana g. dr. F. Ježa, bivšega načelnika v ministrstvu za socialno politiko. Ta zakon bi vsaj deloma zboljšal gmoten položaj vojnih žrtev. Sicer je bilo tudi v tem načrtu še marsikaj pomanjkljivega in bi si želeli boljšega, a po dolgih letih čakanja, stradanja in trpljenja bi pač nas zadovoljil kolikor toliko. Pa pride padeč Davidovičeve vlade in invalidski zakon je zopet splaval po vodi, kakor že parkrat poprej.«*

Združenje vojnih invalidov je imelo pri urejanju državne invalidske zaščite samo posvetovalno vlogo. Predlagalo je številne spremembe in izboljšave invalidskega zakona, a največkrat s svojimi predlogi ni uspelo. *»Udruženje je vedno odločno zahtevalo na vseh merodajnih mestih, da se v novem zakonskem načrtu*

sprejme določba, ki bo dala reduciranim invalidom možnost obnove postopka za zopetno priznanje obiležja vojnih invalidov, da se jim tako popravijo storjene krivice. O kakem upoštevanju te naše zahteve ni v osnutku niti govora« (Slovenski gospodar, 1925, št. 21, str. 2). Leta 1923 je bila opravljena revizija vseh invalidskih odločb in kar tretjina vojnih invalidov je takrat izgubila državno invalidsko zaščito. V Sloveniji se je takrat število vojnih invalidov zmanjšalo za 59 odstotkov.

Vojni invalidi so imeli pravico do brezplačnega zdravljenja, protez in drugih ortopedskih pripomočkov, poklicne rehabilitacije, olajšav za opravljanje obrti, prednost pri dobivanju državnih služb, pravico do podpor in posojil za ustanovitev ali izboljšanje samostojnega pridobitnega podjetja, brezplačno vožnjo in popust na železnici, pravico do vzdrževanja v invalidskih domovih in pogrebne stroške. Invalidski zakon iz leta 1925 je invalidske prejemke zvišal za večino vojnih invalidov in družin padlih. Vseh uživalcev invalidnin je bilo takrat 273.066 (62.416 osebnih in 210.550 družinskih invalidnin). Kljub povečanju skupne vsote invalidnin in invalidskih dodatkov na eni strani ter zmanjšanju števila uživalcev invalidske zaščite po drugi strani se niso prav nič povečali invalidski prejemki v pokrajinah nekdanje Avstro-Ogrske. Kljub načelnemu izenačevanju invalidskih prejemov v vsej državi so se razlike celo povečale.

Novi invalidski zakon je uvedel več novosti na področju državne invalidske zaščite. Odkup invalidnine je bila prva taka novost. Uživalci invalidnine so lahko zahtevali, da jim je država njihovo invalidnino odkupila, če bi s to odkupnino lahko sebi in svoji družini zagotovili boljše življenje kot s prejemanjem redne letne invalidnine. Odkupnina je bila enkratna in se je lahko dajala samo za nakup zemljišča, za zidanje hiše, za ustanovitev pridobitnega podjetja, za nabavo kmetijske opreme, živine, strojev, orodja ipd. Invalidi, ki so po zakonu o agrarni reformi dobili zemljo, so izgubili pravico do invalidnine in vseh dodatkov.

Invalidski zakon ni več obsegal zaščite civilnih invalidov in civilnih vojnih žrtev, ki bi bili med vojnimi operacijami poškodovani ali ubiti, niti takih, ki bi bili poškodovani ali umrli samo zaradi sovražnikove krutosti. Civilni vojni ali vojaški invalidi so bili zaščiteni samo, če so bili aktivni, če so bili poškodovani ob opravljanju vojaških ali vojnih nalog. Prvi invalidski zakon je enotno uredil invalidnine in invalidsko zaščito v vsej državi. Število osebnih invalidnin se ni veliko spremenilo, za 40 odstotkov pa se je povečalo število družinskih invalidnin, ker so po zakonu vse vojne vdove dobile pravico do invalidnine in je bil odpravljen davčni cenzus. Invalidska zaščita po invalidskem zakonu iz leta 1925 se je razvijala v razmeroma ugodnih ekonomskih razmerah doma in v svetu. Velika gospodarska kriza pa je leta 1929 botrovala pri sprejemanju drugega invalidskega zakona, ki je močno okrnil invalidske pravice.

Andreja Markovič

Viri:

časnik Slovenski gospodar, 7. 5. 1925, št. 21, str. 1-2

časnik Učiteljski tovariš, 8. 10. 1915, št. 15, str. 2

Vojni invalidi: pravna zaščita in organiziranost vojnih invalidov na Slovenskem / Peter Pavel, Klasinc ... [et al.]; [uredil Božo Repe]. - Ljubljana: Zveza društev vojnih invalidov Slovenije, 2005

VIKTOR LESKOVŠEK – PRVI PODPREDSEDNIK ZDVIS

Viktor Leskovšek, diplomirani pravnik, 90-odstotni vojaški mirnodobni invalid, član Društva vojnih invalidov Ljubljana in prvi podpredsednik Zveze društev vojnih invalidov Slovenije, je 14. februarja 2014 dopolnil 80. leto svojega življenja.

Viktor Leskovšek spada med tiste vojaške invalide, ki so pred 20 leti, torej v času, ko je Slovenija že bila samostojna država, aktivno in prizadevno ustanavljali prva društva vojaških invalidov in Zvezo društev vojaških (od leta 1995 dalje vojnih) invalidov Slovenije. Viktor je bil na ustanovni skupščini Zveze društev vojnih invalidov Slovenije, 19. 12. 1994 soglasno izvoljen za podpredsednika nove zveze, ki je takrat povezovala Društvo vojnih invalidov Ljubljana, Društvo vojnih invalidov Dolenjske, Društvo vojnih invalidov Maribor in Društvo vojnih invalidov Kranj.

Novoustanovljena društva vojnih invalidov in zveza teh društev so začeli z delom v zelo neugodnih razmerah. V prvem letu delovanja niso imela finančnih sredstev, niti administrativnega kadra, poslovnih prostorov, niti osnovnih sredstev za delo in poslovanje. Kljub temu se je zveza skupaj z društvi odločno lotila uresničevanja temeljnih ciljev in nalog, ki si jih je zastavila ob ustanovitvi: zagovarjati interese vojaških invalidov in prizadevati si za ohranitev pravic, ki so jim bile že zagotovljene z zakonskimi predpisi nekdanje skupne države (SFRJ) in Republike Slovenije. Varstvo teh pravic je bilo zagotovljeno v 18. členu ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, ki ga je skupščina Republike Slovenije sprejela dne 25. junija 1991 ob razglasitvi svoje samostojnosti in neodvisnosti.

V času nastajanja Zveze društev vojnih invalidov Slovenije in društev vojnih invalidov v njeni sestavi je vlada Republike Slovenije že poslala državnemu zboru v obravnavo paket t. i. vojnih zakonov: zakon o vojnih invalidih, zakon o vojnih veteranih in zakon o žrtvah vojnega nasilja.

Viktor Leskovšek, po izobrazbi diplomirani pravnik, ki je opravljal funkcijo podpredsednika Zveze društev vojnih invalidov v mandatnem obdobju 1994–1999, se je skupaj s predsednikom zveze Bogomirom Veselom – Mirom z vso vnemo lotil preučevanja besedila predloga zakona o vojnih invalidih in drugih zakonov iz omenjenega paketa ter oblikovanja predlogov za izboljšanje predlaganih zakonskih rešitev, ki jih je zveza posredovala v pisni in ustni obliki pristojnemu ministrstvu, vladi in državnemu zboru. Udeleževal se je, sam ali s predsednikom zveze, razprav o členih zakona o vojnih invalidih v organih državnega zbora, na sestankih poslanskih skupin in delovnih skupin vlade in ministrstva za delo. S takšnim pristopom in vztrajanjem, da se pravice vojaških invalidov ohranijo in celo povečajo, je Viktor Leskovšek tudi osebno veliko prispeval k oblikovanju in pozneje k spremembam in dopolnitvam zakona o vojnih invalidih.

V štiriletnem mandatu podpredsednika ZDVIS je vodil tudi pravno komisijo pri izvršnem odboru zveze. Komisija je pod njegovim vodstvom in ob njegovem osebnem anga-

žiranju opravila ogromno dela pri posodabljanju statuta zveze in sprejetju prepotrebnih splošnih aktov zveze za organizirano, pregledno in zakonito delovanje organov zveze, posledično pa tudi društev vojnih invalidov v sestavi zveze.

Nekatere rešitve zakona o vojnih invalidih, ki je stopil v veljavo 1. januarja 1996, za vojne invalide niso bile sprejemljive. Viktor je vodil postopek za vložitev pobude ustavnemu sodišču za oceno zakonitosti in skladnosti zakona z določili ustave Republike Slovenije.

V vlogi podpredsednika ZDVIS in predsednika pravne komisije pri izvršnem odboru zveze si je Viktor Leskovšek močno prizadeval za korektne odnose in sodelovanje z Zvezo društev civilnih invalidov vojn Slovenije, Zvezo združenj borcev NOB, Zvezo za šport invalidov Slovenije ter z združenji vojaških in policijskih veteranov vojne za obrambo samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije in ne nazadnje za pravno korektne odnose med organi zveze in društvi v sestavi zveze kot samostojnimi pravnimi subjekti.

Ko danes ugotavljamo, da ZDVIS deluje kot dobro organizirana organizacija vojnih invalidov z urejenimi notranjimi odnosi in skladno s pravnim redom Republike Slovenije, smo dolžni ugotoviti, da ima nemalo zaslug za to Viktor Leskovšek.

Tovariša in prijatelja Viktorja Leskovška, ki zdaj biva v DSO Medvode, sta na njegov 80. rojstni dan 14. februarja obiskala predsednik ZDVIS Janez Podržaj in častni predsednik Ivan Pivk, mu čestitala ob visokem življenjskem jubileju, se mu v imenu zveze zahvalila za njegovo delo in mu zaželela še mnogo zdravih in zadovoljnih let. Izročila sta mu tudi posebno priznanje ZDVIS za zasluge pri graditvi in krepitevi zveze, ki mu ga je podelil izvršni odbor zveze.

V živahnem pogovoru sta seznanila slavljenca z dejavnostjo zveze in društev vojnih invalidov in težavami, ki jih povzroča gospodarska kriza. Med pogovorom sta tovarišu Viktorju odgovorila na mnoga vprašanja, ki so ga zanimala. Še vedno spremlja dejavnost zveze in društev ter z zanimanjem bere glasilo Naše vezi.

Srečno na nadaljnji življenjski poti, dragi prijatelj in sodelavec tovariš Viktor Leskovšek, in hvala za veliko delo, ki si ga opravil v Zvezi društev vojnih invalidov Slovenije.

Ivan Pivk

OB 90-LETNICI DR. IVANA CIBICA - MIRKA

DOKTOR IVAN CIBIC, PARTIZAN MIRKO,
6. JULIJA PRAZNUJE 90. ROJSTNI DAN.

Rodil se je na Proseku nad Trstom v številni kmečki družini in že v otroških letih okusil grenkobe fašističnega režima. V prvem letniku osnovne šole je doživel šokantno izkušnjo, ko so mu karabinjerji vklelili in odpeljali očeta, »krivega« tega, da je bil Slovenec, čeprav ni imel nič pri požigu šole, iz katere so Italijani izgnali slovenski jezik. Zaradi slovenskega jezika in slovenske pesmi so kmalu aretirali tudi Ivanovega brata Milka in pozneje spet očeta in še dva brata.

Tako je družina Cibic živela v stalni negotovosti, a je Ivanu kljub temu uspelo, da se je v ladjedelnici v Trstu izučil za električarja in se vmes posvetil tudi igranju violončela.

Marca 1943 je bil mobiliziran v italijansko vojsko in razporejen v mornarico, iz katere pa so ga, ker je pripadal zavedni slovenski družini, izključili in ga poslali nazaj v Benetke. A do Benetk ni prišel nikoli, saj je vmes našel pot v partizane, in se jim konec julija 1943 pridružil na spodnjem Krasu.

Na začetku goriške fronte septembra 1943, ob razpadu Italije je bil hudo ranjen in s tem se je začela njegova pot v partizansko zdravstvo. Do okrevanja po poškodbah se je zdravil v zalednih bolnišnicah goriške fronte, kjer sta zanj skrbela dr. Peter-Aleksander Gala in dr. Anton - Antonio Ciccarelli.

Ko je okreval, je skupaj z majhno skupino zanesljivih tovarišev pod vodstvom dr. Petra začel graditi prve barake globoko v Trnovskem gozdu, kamor so prenesli vse ranjence do tedaj nastanjene pri Tratniku nad Idrijo.

S prihodom dr. Pavle Jerine konec leta 1943 je po opravljenem bolničarskem tečaju postal bolničar v Slovenski vojaški partizanski bolnišnici (SVPB), ki je dobila ime po dr. Pavli. To plemenito in človekoljubno delo je uspešno in v zadovoljstvo številnih ranjencev opravljal vse do konca vojne. Po vojni se je za kratek čas ukvarjal z družbenopolitičnim delom, vendar mu to ni ležalo, saj ga je neprestano vleklo nazaj v zdravstveno stroko, kjer je hotel s pridom izkoristiti bogate izkušnje iz partizanskega bolničarskega življenja. Uspelo se mu je vpisati v bolničarsko šolo in jo zaključiti z odličnim uspehom. Nadaljeval je s študijem farmakologije in nekaj časa delal v farmacevtiki. A žilica mu ni dala miru, grizel je dalje po vse več in več znanja, dokler ni pristal na medicinski fakulteti in jo tudi uspešno končal ter pridobil diplomu zdravnika splošne medicine. Sledilo je stažiranje, skrb za paciente in vodenje oddelka. Po 25 letih dela se je upokojil kot direktor Zdravstvenega doma občine Ljubljana center.

Ker se je zavedal pomena partizanskega zdravstva, je skoraj vso povojno dobo posvetil ohranitvi živega spomina na čase, ko je primanjkovalo vsega, a so kljub temu reševali dragocena človeška življenja mladih borcev za svobodo

slovenskega naroda. Preko domicilnega odbora SVPB Pavla, katerega član je od samega začetka, je organiziral in pomagal organizirati vsakoletna srečanja nekdanjih ranjencev in osebja. Po letu 1995 so ta srečanja prerasla v velika zborovanja, na katerih sta navzoče vsakokrat nagovorila tako dr. Pavla, kakor tudi dr. Cibic, naš Mirko. Nazorno sta prikazala življenje in delo v bolnišnici ob vseh razmerah, lepih in kritičnih, veselih in žalostnih.

Prispevek dr. Cibica, ki je bil več let tudi predsednik Društva partizanskih zdravnikov Slovenije, k ohranjanju spomina na tradicijo partizanske sanitete je velik in pomemben.

Društvo vojnih invalidov Severne Primorske in Klub prijateljev SVPB Pavla in Franja mu iskreno čestitata za njegov visoki jubilej in mu vsi želita še mnogo zdravih let v krogu družine, tovarišev in prijateljev.

Marjan Grosar

Spomin

(Marici, ustreljeni v Čedadu)

Med boji, ki jih je brigada bila,
iz ognja smrtonosnega nosila
na svojih plečih ranjence je partizanka mlada.

Bila je ptica naših gor ponosnih,
z lahkoto preletavala je njih grebene,
bila je srna trat zelenih, rosnih,
v tolmunih gozdnih je dehtel odsev podobe njene.

Zdaj misli trudne v daljo mi za njo hitijo,
ki jo rafal sovražnikov je pokosil ob zori.
Zvoki preteklosti tiho žuborijo
in smreke tožijo, ječijo bori.

Nada Dragan - Carevska (Živa)

NOVO VODSTVO MDCIV CELJE

Dogajanje v MDCIV Celje je bilo v zadnjem mesecu zelo pestro. Dozdajšnjim članom organov društva je namreč 10. junija 2014 potekel mandat, zato je bilo treba izpeljati kandidacijski postopek in pripraviti gradivo za volilni občni zbor. Člani MDCIV Celje so na občnem zboru dne izvolili novega predsednika, člane upravnega odbora in člane disciplinske komisije. Novi predsednik je postal Franc Ožir. Zahvaljujemo se nekdanjemu predsedniku Adolfu Videnšek za korektno sodelovanje in vodenje društva ter mu v prihodnje želimo vse dobro.

Bili smo aktivni tudi na športnem področju: izvedli smo športne igre v vrtnem kegljanju, udeležili smo se športnih iger v balinanju, ter končali s treningi v avtomatskem kegljanju v sezoni 2013/2014. Za poletni čas nismo predvidevali nobenih športnih aktivnosti, ker je čas dopustov. Glede na to, da je pred nami čas dopustov, smo naše člane

že razporedili v kapacitete zveze. Tako bomo v prihajajočih mesecih izkoristili čas za oddih in nabiranje novih moči za jesensko obdobje, ki nam prinaša nove naloge. Želimo vam prijeten poletni čas.

Franc Ožir

SPOMLADANSKI IZLET DVI NOTRANJSKE

Tako kot vsako leto smo se tudi letos odločili, da organiziramo celodnevni izlet po Sloveniji. Zbrali smo se v soboto, 10. maja, na avtobusni postaji v Cerknici in pot nadaljevali proti Ljubljani.

Najprej smo se ustavili in si ogledali Arboretum v Volčjem Potoku, kjer smo se sprehodili po čudovitem parku. Gre za največji botanični park v Sloveniji in je primerljiv z najbolj znanimi botaničnimi parki sveta. Vodička, Marija Turk, nam je povedala, da v parku uspeva približno 2500 vrst sort iglavcev in listavcev ter okoli 300 samoniklih zelnatih rastlin. Pot smo nadaljevali proti Kamniku in si ogledali mestne znamenitosti. Srednjeveško mesto je znano po romanski kapeli na Malem gradu, Frančiškanskem samostanu z bogato knjižnico, muzejih in galerijah. V starem delu mesta je ulica Šutna, znana po cehovskih izveskih in sobotnem boljšem sejmu. Nad mestom se dviga Stari grad. Po ogledu Kamnika smo se odpeljali naprej po Tuhinjski dolini do Term Snovik, kjer je sledil

ogled in predstavitev zdravilišča. Terme Snovik so najvišje ležeče terme na nadmorski višini 440 metrov. Ležijo v idilični zeleni dolini med Kamnikom in Vranskim, na pragu Kamniško-Savinjskih Alp. Terme nudijo kopanje v notranjih in zunanjih termalnih bazenih. Voda je bogata s kalcijem in magnezijem, kar blagodejno vpliva na bolezni kosti, kože in prebavil. Ob samem bazenskem kompleksu je tudi restavracija Potočka, kjer so nas pogostili s kavo in rogljičkom. Nato nas je pot vodila čez prelaz Črnivec do Gornjega Gradu, kjer smo se ustavili na kosilu. Po kosilu smo obiskali zanimiv muzej, ki vsebuje etnološko zbirko, zbirko Antona Jamnika, izumitelja in ljudskega oblikovalca, zbirko fosilnih kamnin, versko zbirko, zbirko občine Gornji Grad in zbirko starih razglednic. Po ogledu smo pot nadaljevali čez dolino reke Savinje skozi Nazarje in naprej proti domu. Polni lepih vtisov smo z mislimi že pri naslednjem izletu, ki bo predvidoma jeseni.

Mojca Pišek

AKTIVNOSTI DCIVS LJUBLJANA – MALO DRUGAČE

Srečanje CIV ob spoznavanju pustne tradicije v Ribnici 3. marca. Ob dobri glasbi in pijači smo praznovali tudi 60 – letnico našega zaslužnega člana Marka.

Tradicionalno srečanje CIV ob dnevu mladosti na Pohorju. Ogledali smo si tudi znamenitosti v okolici.

Po temeljitem razmisleku smo 22. marca na zboru članov izvolili novo predsednico Angelo Zadnikar in podpredsednika Marka Brežana, ki sta nato s prvim plesom odprla družabni del.

Začeli smo regijska srečanja CIV. Poleg družabnega dela pripravljamo tudi predavanja s praktičnimi vajami. Prvo srečanje na območju Kamnika je že za nami.

Aprila smo ob komemoraciji, ob dnevu NOB, prisluhnili pevcem našega društva Mlada srca. Pridružili so se jim tudi pevci iz OŠ Vodmat.

BARVE, UJETE S PREJO

Nikakor ni naključje, da smo za krajšo predstavitev v tokratni številki Naših vezi izbrali eno najstarejših članic Društva vojnih invalidov Celje, 90-letno Žalčanko Zoro Adlešič. Adlešičeva je imela namreč nedavno uradno odprtje svoje nove, že desete razstave z naslovom Barve, ujete s prejo. Gre za trideset unikatnih gobelinov, ki jih je izvirna Žalčanka ustvarila po predlogi, barvnem osnutku svojega moža, znanega fizika, publicista, prevajalca in avtorja številnih učbenikov za srednje šole dr. Miroslava Adlešiča. Kot je na odprtju razstave povedala Milena Moškon, je profesor Adlešič v Žalcu naredil prvi barvni osnutek za gobelin, ki ga je njegova žena v risbi prenesla na enopasni stramin. Motiv je potem natančno izvezla s pol križci z večbarvnimi bombažnimi nitmi ter samostojno dodala barvno ozadje.

Poleg gobelinov je umetnica na ogled postavila še šestnajst unikatnih kvačkanih namiznih prtov. Kot je pojasnila Žalčanka, ustvarja že dolga leta, je pa tudi ena tistih aktivnih članic Zveze društev vojnih invalidov Slovenije z najdaljšim stažem. Članica je namreč vse od njene ustanovitve, torej od septembra 1945, ko je Zveza vojaških vojnih invalidov Slovenije še delovala kot samostojna organizacija in kasneje kot del Zveze združenj borcev NOB. Adlešičeva se je vsa leta udeleževala številnih aktivnosti ZDVIS, srečanj in izletov, zaradi operacije na hrbtenici pa zadnja leta, žal, manj. To pa je nikakor ne ovira, da v svojem domu v Žalcu njeni dnevi ne minevajo v ustvarjanju unikatnih izdelkov, ki jih je vedno pripravljena tudi predstaviti.

Vesna Tripkovič, (Foto: Tone Tavčer)

DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV SLOVENSKE ISTRE – DELOVNA PRVA POLOVICA LETA

VDruštvu vojnih invalidov Slovenske Istre smo delovni že od začetka letošnjega leta.

Marca smo imeli zbor članov, na katerem smo sprejeli vsa poročila za leto 2013, saj smo izpeljali vse posebne socialne programe in sredstva namensko porabili. Sprejeli smo finančni načrt in načrt dela za leto 2014. Zbor je uspel, saj je bila udeležba številčno zelo dobra.

Dela smo se takoj lotili. Imeli smo že dve seji izvršnega odbora, saj smo prejeli štirinajst prošenj za pomoč, tako za zdravilišče oz. terapije kot tudi za pomoč

pri kritju varovanja na daljavo in pomoč pri plačilu drugih dobrin. Izdali smo eno številko glasila in člane seznanili z dogajanjem v društvu. Tudi naši športniki so bili dejavni, saj so se udeležili vseh športnih tekmovanj, ki jih organizira zveza.

Maja smo bili na že tradicionalnem 15. srečanju vojnih invalidov v Medvodah. Srečanje je, kot vedno, lepo uspelo, mi pa smo si dan še polepšali. Odpravili smo se namreč na ogled graščine v Polhov Gradec, kjer je urejen muzej. Videli smo predmete še iz časa Keltov, predvsem pa nas je navdušila lepo ohranjena sponka za oblačila.

Baročna podoba dvorca se je izoblikovala v 17. stoletju, saj je bil leta 1515 požgan, nato so ga obnavljali in spreminjali različni lastniki. V 2. polovici 17. stoletja so prizidali kapelo s štukaturami na stenah in stropu, oprema kapele pa je še večinoma izvirna. V drugem nadstropju je lepo

urejen muzej telekomunikacij skozi zgodovino pošte na Slovenskem, saj je postala pošta državna institucija šele v 18. stoletju. Naj omenim, da je najstarejše pismo na glineni plošči s hieroglifi, nastalo pred skoraj štiri tisoč leti v Egiptu, pri nas pa pošta začela delovati med leti 1500 - 1571. Pred graščino je tudi park, kjer smo se razgibali in nadihali svežega zraka. Navdušeni in polni lepih vtisov, smo se v večernih urah vračali proti domu.

Na pobudo DVI Sežana smo se Primorci junija skupaj odpravili na še en izlet. Obiskali smo Primorsko, se po Soči popeljali z ladjico Lucija in si ogledali sirarno v Zatolminu.

Janja Žagar

Svobodna Primorska

Kot vedno skupaj zbrani smo vsi,
naj pesem slovenska zdaj zadoni,
vsakdanje skrbi pozabimo,
ljubezen in zdravje naj večno živi.

Dan trpljenja je za nami,
zato ponosno povzdignimo svoj glas,
svobodna naša zdaj je domovina,
naj vedno družijo nas.

Edina Primorska svojo himno ima,
čez hribe, doline naj pesem doni,
da večkrat jo peli z nami bi vsi

Ivanka Peršič

ANDREJ ŠALEHAR – ZASLUŽNI PROFESOR, PRIZNAN STROKOVNJAK IN PREUČEVALEC ZGODOVINE CIV

Andrej Šalehar, član Društva civilnih invalidov vojn Slovenije Ljubljana je med sočlani znan predvsem kot neutrujen raziskovalec zgodovine in iskalec listin, ki dokumentirajo razvoj, napredovanje in žal tudi nazadovanje varstva pravic civilnih invalidov vojn.

A življenjska pot Andreja Šaleharja je mnogo bolj pestra in bogata. Andrej Šalehar je namreč (zdaj že) upokojeni profesor Biotehniške fakultete, ki je v svoji znanstveni karieri pustil velik pečat na področju kmetijstva, v vseh biografijah pa se ga še posebej spominjajo kot odličnega mentorja mladih, ki jih je spodbujal pri iskanju znanja in lastnega razmišljanja. Profesorjeva strokovna pot se je začela na farmi Ihan (1963), kjer je ostal devet let. Tam je uvažal moderne pasme prašičev in križanja, ki so jih pred tem temeljito proučili. Pomen tega dela je bil velik, saj se je s temi ukrepi povečala prireja in produktivnost. Tam je začel z iskanjem načina tehnološkega in ekonomskega vrednotenja prireja. Po zagovoru doktorata (1971) in izvolitvi v docenta (1972) se je zaposlil na Biotehniški fakulteti kot univerzitetni učitelj. S seboj je prinesel veliko izkušenj in veliko neodgovorjenih vprašanj. Izkušnje je vgradil v poučevanje prašičereje na več študijskih smereh, na strokovnih vprašanjih pa je gradil raziskovalno delo v svoji skupini. V izrednega profesorja je napredoval leta 1977, v rednega deset let kasneje. S posebnim veseljem je dajal priložnosti za delo in študij mlajšim, piše ena od njegovih študentk prof. dr. Milena Kovač, ki dodaja: »Prihajali smo iz različnih vzrokov in z različnimi cilji. Poznali smo njegove normative. Delovnih uspehov ni presojal po porabljenem času - časovnicah, ampak po korektnosti, vsebini in obliki.«

Za razvoj znanj na Univerzi je posebej pomembno, da je Šalehar mlade sodelavce usmerjal v nove znanstvene discipline, kot so etologija, rast in razvoj domačih živali in informatika v živinoreji, ki do tedaj niso bile ali pa so bile manj primerno zastopane v pedagoških programih. Posledica tega je bilo to, da so iz prvotne Katedre za prašičerejo zrasle še tri nove: Katedra za etologijo, Katedra za selekcijo in Katedra za informatiko

Leta 1991 je postal prodekan za raziskovalno dejavnost, leta 1992 pa dekan na Biotehniški fakulteti. V letu 1994 je bil ponovno izvoljen za prodekana za študijske zadeve Biotehniške fakultete in to funkcijo je opravljal do konca septembra 1996, nato pa se je upokojil.

Pomembno je poudariti, da je profesor Šalehar tudi v funkciji dekana posebno pozornost posvečal novim uni-

verzitetnim študijem in delu s študenti. Uvedel je, danes že uveljavljeno Jesenkovo priznanje za študente, ki so ga prejeli tisti študentje Biotehniške fakultete, ki pri dodiplomskem študiju dosežejo povprečno oceno najmanj 9.30. Podpiral je tudi študentsko samoorganiziranje, ki je bilo na Fakulteti prisotno v dejavnosti mednarodne študentske organizacije IAAS.

Profesor Šalehar je po upokojitvi leta 1996 ostal aktiven in je sprva sodeloval pri posodobitvi zakonodaje na področju zootehnik, kasneje pa veliko pripomogel pri uvajanju novih znanj pri ohranjanju živalskih genskih virov. Raziskoval je in še raziskuje zgodovino slovenske živinoreje in je sam ali v soavtorstvu izdal bibliografije in monografije. Vse so objavljene na digitalni knjižnici Slovenije. Nadaljeval je tudi pedagoško delo in je poučeval na podiplomskem študiju.

Nujno je poudariti tudi, da je s svojimi prispevki in s prispevki svojih sodelavcev pustil pomembne sledi tudi v mednarodnem svetu znanosti. Ob upokojitvi je imel v svoji bibliografiji 956 naslovov objavljenih znanstvenih in strokovnih člankov, učbenikov in knjig, vabljenih predavanj in referatov na mednarodnih in svetovnih znanstvenih konferencah, raziskovalnih in strokovnih poročil ter ekspertiz, njegova dela pa so tudi pogosto citirana.

Šalehar je opravljal številne funkcije. Bil je član znanstveno - pedagoškega sveta Univerze v Ljubljani, senata Biotehniške fakultete, senata Oddelka za zootehniko, namestnik predsednika habilitacijske komisije Univerze v Ljubljani, član kolegijev interfakultetnih in interdisciplinarnih podiplomskih študijev, član republiških delovnih strokovnih skupin in komisij za pripravo zakonodaje s področja živinoreje in izvajanje javnih strokovnih nalog na področju kmetijstva in druge. Za svoje delo je prejel več priznanj, med njimi univerzitetno Prešernovo nagrado za študente (1963), nagrado Sklada Borisa Kidriča za iznajdbe in izpopolnitve (1975), red dela z zlatim vencem (1982), priznanje Skupa svinjogojaca Jugoslavije (1987), Jesenkovo priznanje (1992), svečano listino in zlato plaketo Univerze v Ljubljani (1994), nagrado republike Slovenije na področju šolstva (1996). Univerza v Ljubljani mu je leta 2000 podelila naziv zaslužni profesor.

A. K. K.

Viri:

Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev, Peta knjiga 1987-1996. II. Del, str. 1223-1236

Kovač Milena. Zaslužni prof. dr. Andrej Šalehar - sedemdesetletnik, COBISS.SI-ID 2555016

ZAKLJUČNO SREČANJE PROJEKTA EQUITY

Naše društvo vojnih invalidov Maribor je uspešno pripeljalo h koncu aktivnosti v okviru projekta Equity, v katerega smo se vključili skupaj s partnerji iz Pomurja in avstrijske Štajerske v začetku maja lanskega leta 2013, s ciljem ustvariti enakopravnejše in kakovostnejše pogoje za invalide pri dostopu do športnih in drugih prostočasnih dejavnosti, ki so jim zaradi psihofizičnih okvar pogosto nedostopne.

Ena od zadnjih skupnih aktivnosti je bilo srečanje, Integra Cup, v avstrijskem Kapfenbergu, ki ga je organiziral projektni partner ÖZIV iz Avstrije. Namen udeležbe v športnem programu je bil integrativne narave, kar pomeni enakopravno socialno vključevanje invalidov v aktivnosti, skupaj z neinvalidi. Dogodka sem se udeležila predvsem kot opazovalka, malo pa sem tudi asistirala predsedniku našega društva, Vasju Cimermanu, prav tako udeležencu in pomočniku pri organizaciji omenjenega športnega srečanja.

Ker se je ta dan začel že v zgodnjih jutranjih urah in trajal do večera (nekateri smo se namreč v popoldanskih urah priključili vzporednemu izletu članov mariborskih društev DVI in MDCIV, prav tako v Kapfenberg), je bilo vtisov veliko.

V četrtek, 24. 4. 2014, ob 6.30 uri zjutraj je avtobus krenil izpred Doma Antona Skale, ob isti uri pa še eden izpred OŠ Bojana Iliča. Oba sta vozila otroke šol in društev, ki so se nameravali udeležiti tekmovanja v Kapfenbergu. Na našem avtobusu so bili tudi gostje Doma Antona Skale, gluhonemi otroci iz Makedonije s spremljevalci, ki so še zadnji dan svojega gostovanja v Sloveniji izkoristili za izlet na avstrijsko Štajersko, le kot opazovalci oz. udeleženci v spremljevalnih aktivnostih in dve prevajalki za nemški jezik.

Vreme je bilo oblačno in dišalo je po dežju. Spraševali smo se ali nam bo le-ta pokvaril vzdušje, vendar je bilo na avtobusu slišati tako prijetno kramljanje, kot videti živahno kramljanje v znakovnem jeziku. Sedela sem z medicinsko sestro, zaposleno v Domu Antona Skale in izvedela ogromno o njihovem poslanstvu, delu in zanimivostih pri delu z otroki s psihofizičnimi motnjami. Malo za Lipnico v Avstriji smo se na kratko ustavili na bencinski črpalki, kjer smo si nekateri olajšali mehurje. Pot naprej je bila mirna in gladko smo prispeli v Kapfenberg. Oba avtobusa in skupina ruške osnovne šole, ki se je pripeljala s kombijem, smo se odpravili na stadion. Pričakal nas je prijazen sprejem s sendviči, sledilo pa je preverjanje prisotnosti po seznamih. Pod tribunami so nas pogostili s pijačo in sladkimi prigrizki.

Imeli smo nekaj manjših težav s pridobivanjem informacij glede lokacij odvijanja športnih disciplin, toda s pomočjo tolmačic smo zadeve razjasnili. Naše skupine so se do začetka udeležbe v njihovih disciplinah razkropile. Na nogometnem igrišču so se fantje neutrudno podili za žogo in na tribuni je bilo slišati navijaško vzklikanje otroških glasov. Sivo jutro se je čudežno prelilo v topel, sončen dan, tako da smo si mnogi slačili vrhnja oblačila in se izpostavljali spomladanskim sončnim žarkom.

Čudovito je bilo videti integracijo vsakovrstnih ljudi, tistih

brez in tistih s pripomočki za gibanje, kako si pomagajo. Preko ozvočenja so v obeh jezikih pozvali udeležence na začetek kroga v dolžini 2500 m. Pok strela, ki je naznanil start, je bilo slišati natančno ob 10.30 uri, skupina tekmovalcev invalidov in neinvalidov pa je stadion zapustila in se podala na pot meni neznano kam.

V okviru spremljevalnega programa so se nekateri preizkusili v vzpenjanju po plezalni steni, za ograjo stadiona pa je bilo slišati »trike« kolesa z motorjem, kjer so motoristi po ravnem koščku neprometne ceste vozili otroke, ki so si zaželeli adrenalinskega izziva. Ob tej cesti teče potok, preko katerega so nekateri dečki pod nadzorom gasilcev s cevjo brizgali vodo iz cisterne gasilskega vozila. Opazili smo lahko policista, reševalca in novinarja s snemalcem, ki sta izvedla intervju z enim od organizatorjev. Vodilne in koordinatorje je bilo lahko prepoznati po fluorescentno zeleni majici z napisom Equity, equal possibilities, kar pomeni enake možnosti. Naslednja disciplina je bila nordijska hoja s palicami. Ob natanko 11.30 uri je strel naznanil začetek in tudi tokrat so tekmovalci krenili na pot izven stadiona. Čez dobre pol ure so prispeli na cilj. Mnogi so se zmagoslavno fotografirali, nekateri s priznanji za udeležbo v integrativni skupini.

Najbolj zanimiva je bila disciplina z vozički okrog stadiona, čeprav tekmovalcev ni bilo veliko. Nekateri so se poganjali sami ročno ali elektronsko, nekatere pa so potiskali spremljevalci, ki so po enem krogu na cilj prispeli zaripljo rdeči in zadihani, medtem ko so se tisti, sedeči na vozičkih, veselo smejali in se nadvse zabavali, ne zavedajoč se, da so njihovi »vozniki« skoraj omedleli. Ni treba posebej poudarjati, da so priznanja prejeli invalidi. Na nogometnem igrišču z umetno travo zraven stadiona je vzporedno potekal turnir v nogometu. Igralna površina je bila razdeljena na dve polovici, tako da sta hkrati lahko potekali dve tekmi. V finalnem dvoboju sta se pomerili ekipi OŠ Ruše in Bojana Iliča, zmago pa so tesno odnesli Rušani.

Sledilo je kramljanje in telesna okrepitev v bližnji ledni dvorani, kjer smo prav vsi lahko zaužili zelo okusen golaž in žemljico. Prijetno je bilo sedeti na gasilskih klopeh, ki so dajale občutek preproste domačnosti. Res smo bili vsi enaki, kar ljudje dejansko tudi smo, le sistem in ošabnost nas prisilno selekcioniirata. Nekateri so kasneje prisostvovali pozdravnemu nagovoru organizatorjev in častnih gostov ter podelitvi pokalov in priznanj. Tolmačica je poskrbela, da smo Slovenci razumeli nemško govoreče. Avtobusa z otroki tekmovalci sta se odpeljala proti Mariboru, nekaj pa se nas je pridružilo mariborskim vojnim in civilnim invalidom, ki so prav tako pripotovali z dvema avtobusoma in si po jutranji pogostitvi na stadionu po svoje organizirali izlet z ogledom znamenitosti mesta in obiskom gradu.

Vlogo vodičke je spretno prevzela ga. Melita Cimerman, ki nam je med kratkim ogledom Kapfenberga, ki ni večji od naše Slovenske Bistrice, med vožnjo povedala nekaj značilnosti in posebnosti mesta in okolice, sami pa smo lahko skozi okna občudovali izredno urejenost in čistost mestnega

jedra s čudovitimi nasadi rož in cvetočimi drevesi ter kombinacijo starih in sodobnih zgradb v ličnem stilu. Utrip mesta je bil videti umirjen, čeprav je bil delovni dan. Pot nas je vodila v nekaj kilometrov oddaljen kraj Parschlug, kjer nas je čakalo kosilo v prijetnem gostišču v objemu travnikov in gozda, katerih lepoto je še povečalo čudovito sončno vreme. Gostitelji so nas bili najbrž zelo veseli, saj smo zapolnili dobrošen del gostinskega lokala. Čeprav nismo bili ravno lačni, saj smo jedli golaž še nedolgo nazaj, smo z veseljem uživali v okusnih jedeh, nekateri pa so veselo degustirali nerafinirano hišno pivo, ki je bilo sodeč po njihovih nasmejanih obrazih, dobro. Povedali so nam, da sta kakovost in okus piva v veliki meri odvisna od vode kot osnove in zares je bila le-ta pravega svežega, gorskega okusa.

Po prijetnem kramljanju smo se prepolnih trebušov vzdihujoč tolažili, da je bolje biti preveč sit, kot lačen in se okrog šeste ure popoldan odpravili proti domu. Tistim, ki smo se

pogovarjali in tistim, ki so zadremali, je pot minila kot bi mignil, k temu pa je dodal svoje tudi avtobusni šofer, ki nas je mirno pripeljal v Maribor okrog osme ure zvečer.

Utrinke dneva želim zaključiti z mislijo iz Svetega pisma, ki bi jo želela deliti tako s tistimi, ki se tega zavedajo in cenijo, kakor tudi s tistimi, ki morda o blagoslovih, kot so zdravje, moč in lepota, ki jih uživajo, ne razmišljajo kot o prednostih, za katere niso zaslužni, še slabše pa je, če zaradi tega pomilujoče gledajo na tiste, ki jih je žal doletelo nesrečno naključje. Piše: »Kaj te namreč dela boljšega od drugih? Kaj pa imaš, česar nisi prejel? Če pa si to prejel, zakaj se potem hvališ, kakor da nisi prejel?« (1. Kor. 4:7)

Glejmo na sočloveka z duhovnimi očmi, globlje od površine kože, in videli bomo veliko skrinjic, v katerih je takšen ali drugačen zaklad. Nista pomembna oblika ali material, iz katere je skrinja, pomembna je vsebina.

Barbara Senekovič

ZDCIVS: KAR ŠTIRI ŠPORTNA SREČANJA V POLOVICI LETA

Komisija za šport in šah pri ZDCIVS se je marca sestala na redni seji komisije. Člani komisije so pregledali zapisnike in poročila vseh aktivnosti na področju športa in šaha, ki so jih na zvezo posredovala posamezna društva. Na seji smo za vsako društvo določilo, katero od športnih tekmovanj bo organiziralo (gre za šest disciplin) in določili okvirni datum izvedbe.

Prvo tekmovanje je izvedel DCIVDBP – Novo mesto in to v streljanju s serijsko zračno puško na strelišču v Novem mestu, 25. aprila 2014. Tekmovanja so se udeležili člani iz vseh šestih društev, trije tekmovalci pa so dosegli rezultat ki jih predpisuje norma pri ZŠIS – POK, zato smo jih tudi prijavili na državno prvenstvo. DCIVS – LJUBLJANA je, 7. maja 2014 izvedel tekmovanje v kegljanju na avtomatskem kegljišču v Ljubljani. Srečanja so se udeležili člani štirih društev, in sicer iz Ljubljane, Celja, Maribora in Primorske. 10. maja 2014 se je večje število članov udeležilo že tradicionalnega pohoda ob žici okoli Ljubljane. Kar nekaj jih je izbralo daljšo pot na pet kilometrov, večina pa je prehodila krajšo, dva in pol kilometrsko pot. MDCIV – MARIBOR je 30. maja 2014 izvedel tekmovanje v balinanju dvojic. Tekmovali so člani iz štirih društev; Maribora, Celja, Primorske in Ljubljane. Tudi med temi tekmovalci smo izbrali ekipo za tekmovanje četvork na državnem prvenstvu in jih nanj tudi prijavili. MDCIV – CELJE je, 6. junija 2014 izvedel tekmovanje v vrtnem kegljanju v domu ob Savinji. Na tekmovanje je prišlo kar 38 tekmovalcev iz vseh šestih društev.

Kar nekaj naših članov dosega kvalifikacije za tekmovanja na državni ravni vseh invalidov Slovenije in to v kar v štirih disciplinah: streljanju, balinanju, pikadu in kegljanju na avtomatskem kegljišču, kar je zelo pohvalno. Nikar pa tudi tisti z nekoliko slabšimi rezultati ne vrzite puške v koruzo – morda se pa prav vi že na naslednjem srečanju zavihtite na sam vrh.

Franc Ožir

RIBIŠKO PRVENSTVO ZDVIS OB PRESERSKEM JEZERU PRI BRASLOVČAH

Sredi maja je Društvo vojnih invalidov Celje prvič izvedlo ribiško tekmovanje, lov rib s plovcem, ob Preserskem jezeru v Braslovčah.

Ribiči iz različnih koncev Slovenije so se v Savinjski dolini zbrali v soboto in kljub ne najlepšemu vremenu z obilico dobre volje in ribiškega navdušenja krenili v akcijo. Na tekmovanje se je prijavilo kar 32 udeležencev, a se jih je na dan tekmovanja zbralo le 23, med njimi tri ženske, udeleženci pa so bili iz osmih društev vojnih invalidov Slovenije. Idilična lokacija ob Preserskem jezeru z vso ustrezno infrastrukturo je privabila tudi številne navijače, spremljevalce in mimoidoče sprehajalce, tako da je tekmovanje potekalo v prijetnem ozračju. Prvenstvo je bilo izvedeno pod okriljem Ribiške družine Šempeter. Dobra volja in zagon sta prinesla tudi rezultate, kot se spodobi. Za ribiče je bil to dober dan! Kar trinajstim,

torej dobri polovici, je ulov uspel. No, morda so ribe ujeli vsi tekmovalci, a so bile te preveč spolzke in hitre, zato so jim morebiti ušle..

Kakor koli, velja pohvaliti najboljše. Največji ulov je uspel Marjanu Čehu iz Društva vojnih invalidov Ptuj, drugo mesto je pripadlo Marjanu Mauku iz Društva vojnih invalidov Maribor, tretje mesto pa je zasedel Zvone Tahirovič iz Društva vojnih invalidov Zasavje. Pa da si fantje ne bi preveč laskali, je treba pohvaliti tudi pripadnice lepšega spola. Ribiški trnek je najbolje vihtela Majda Korbar iz Zasavja in z ulovom prekosila kar pet moških udeležencev. Zmagovalci so bili medalj veseli, udeleženci so prejeli priznanja, ribiči in ribičke pa so prvenstvo zaključili z dobro jedačo in pijačo. Verjamemo, da tisti na dan na jedilniku niso bile ribe...

Vesna Tripkovič

13. ŠPORTNE IGRE ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

ZDVIS je 26. aprila 2014 organiziral 13. športne igre vojnih invalidov. Izvajalec tekmovanja je bilo tokrat prvič Društvo vojnih invalidov za Koroško. Tekmovanja so bila izvedena na treh lokacijah, in sicer šah in pikado v prostorih Hotela Aerodrom tik ob letališki stezi na letališču v Slovenj Gradcu, kjer je bil tudi center dogajanja, streljanje na 12-steznem strelišču v Gornjem Doliču, kegljanje pa na štiristeznem kegljišču Kegljaškega kluba Slovenj Gradec. Zaradi slabega vremena je odpadlo tekmovanje v balinanju. Udeleženci so tekmovali posamično in ekipno.

Posamično so bili najboljši:

Kegljanje:

1. *Ivo Kovačič*, 2. *Vojko Perušek* in 3. *Rudi Lah*

Streljanje:

1. *Oton Pok*, 2. *Jože Romšak* in 3. *Žarko Milič*

Pikado:

1. *Alojz Verdonik*, 2. *Rafael Renko* in 3. *Bojan Černjak*

Šah:

1. *Branimir Javornik*, 2. *Milan Golja* in 3. *Jožef Plut*.

Ekipno so bili najboljši:

Kegljanje:

1. *DVI Maribor*, 2. *DVI za Koroško* in 3. *DVI Celje*

Streljanje:

1. *DVI Zasavje*, 2. *DVI za Koroško* in 3. *DVI Gorenjske Kranj*

Pikado:

1. *DVI Maribor*, 2. *DVI za Koroško* in 3. *DVI Ptuj*

Šah:

1. *DVI Maribor*, 2. *DVI Ljubljana* in 3. *DVI Gorenjske Kranj*.

V skupni uvrstitvi v vseh štirih panogah se je najbolje odrezal DVI Maribor in s tem obdržal prehodni pokal, drugo je bilo koroško in tretje gorenjsko društvo vojnih invalidov.

Športno so se pomerili tudi drugi člani društev, prostovoljci, ki aktivno pomagajo pri delu društev in so pogosto tudi nosilni steber aktivnosti društev vojnih invalidov. Ekipno so bili najboljši: v streljanju 1. DVI Ljubljana, 2. DVI Severne Primorske in 3. DVI Gorenjske Kranj; in v pikadu 1. DVI Zasavje, 2. DVI Pomurja in 3. DVI Maribor.

Andreja Markovič

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	FILOZOF ŽIZEK	VELIKA SPOLNA SLA	VOGAL, OGEL	NEKDANJI PLEMIČ V OKLEPU	ETBIN KRISTAN	DAVŠČINA V STARI AVSTRIJI	GESLO	KATHY IRELAND	OGRAJEN PROSTOR OB HLEVU ZA ŽIVINO	ODPORNNA, MANJ RODNA PŠENICA	ORANŽADA	MAJHNO SIDRO	KDOR SE POKLICNO UKVARJA S TKANJEM
OBRED V CERKVI, KO VERNIK POVE SVO- JE GREHE							ŠKRTOST, SKOPUŠ- NOST						
NACELA PRAVEGA MIŠLJENJA IN SKLE- PANJA							GLAS PETELINA						
							TOVARNA V CELJU						
POLDRAG KAMEN RAZLIČNIH BARV					NEKDANJI RUSKI VLADAR			OKUSNA MORSKA RIBA					
					IGRALKA FONDA			OSJE GNEZDO					
UDAREC LETEČE ŽOGE						AFRIŠKA VIRUSNA MRZLICA					RENE LACOSTE		
						GRADBENI MATERIAL					RIMSKA IN GRŠKA KULTURA		
OLIVER TWIST			IZBRIS, SKRITJE						HITER TEK KONJA	PESNIK MERMOLJA GL. MESTO KAZAH- STANA			
			DRUGI DAN V TEDNU										
SRBSKA LETALSKA DRUŽBA				NEKUL- TUREN ČLOVEK									
				MESTO NA FLORIDI									
POMOČ: ISPA, NANA, OREŠKAR, TREPČA	BISTVO, VSEBINA, NARAVA	NA ZID NANESENA MALTA					ZRAŠČENO TKIVJE					LJUBEK IZRAZ ZA SENCO	KRAVJI IZTREBEK, KRAVJEK
		OKRASNO DREVO					HOTELSKI DELAVEC						
PESEM SREČKA KOSOVELA					RAZDRA- ŽLJIVA ŽUŽELKA			MOČAN PRIJEM					
					HVALI- SAVEC			SRHLJIV- KA					
NERES- NIČNOST, NESTVAR- NOST									ANGLEŠKA POVRŠIN- SKA MERA, 4046 m ²				
ŠPORTNI BOJ						ČEBELJA PAŠA			SKLADA- TELJICA FORTE				
						VODA V PLINAST. STANJU			RAVEN, VIŠINA				
NIKO ŠTRITOF			POD- STREŠJE					HRVAŠKI NAFTAR			4. IN 23. ČRKA		
			NEIMENO- VANA REČ ALI OSEBA					KRAJ PRI ČRNEM KALU			VELIK MORSKI SESALEC		
ORGAN VIDA				NAŠ RADIJSKI VODITELJ (ANDREJ) KOPER						BAT, TOLKAČ			
										NADA SEVSEK			
OTROK S SANKAMI, SANKAČ							MESTO OB SAVI NAŠPROTI BOŠTANJA						
RUDARSKO NASELJE NA KOSOVU							PROSTAŠKI ČLOVEK						

Rešitev križanke pošljite na: **ZDCIVS, Uredništvo Naših Vezi, Dunajska cesta 129, 1000 Ljubljana.**
Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

1. **Drago TOMIČ**, Rašiška 20, 1000 Ljubljana
2. **Milan DERNAČ**, Olešče 4, 3270 Laško
3. **Janez ZURC**, Zagorjska 22, 4000 Kranj